

LEKENRECHTSPRAAK

Het zal toeval zijn dat er deze maand her en der artikelen verschijnen of Nederland eindelijk eens overstag moet en leken toelaten in de rechtspraak. Het zou tenminste helpen bij de democratische legitimatie van de rechtspraak zodat we niet met dat eindeloze gezeur zitten dat die professionele rechters eigenlijk maar softies zijn. Nu is dat laatste bewezen onwaar want de straffen in Nederland behoren in West-Europa tot de hoogste en wat betreft de toepassing van de voorlopige hechtenis zijn we echt top.

Maar de democratische legitimering is een belangrijk punt. Het navolgend onderdeel daarvan zou de doorslag moeten gaan geven. Op 12 mei jl verscheen een boek van Ton Derksen waarin hij de veroordeling tot levenslang door het Bossche hof van de Turkse koerd Baybasin hekelt. Het bewijs zou zijn gemanipuleerd. Mede door het onderzoek van diezelfde Ton Derksen is na ruim 6 jaar Lucia de B vrijgesproken die ook al tot levenslang was veroordeeld. Zo zijn er nog meer geruchtmakende zaken die de vraag oproepen of professionele rechters in staat zijn hun hoofd voldoende vrij te maken om met gepaste afstand naar het gepresenteerde bewijs te kijken. In de zaak Baybasin ligt dus weer een herzieningsverzoek bij de Hoge Raad (HR). In Den Haag wordt nu de zaak behandeld van de 6 van Breda waarin de HR ook een novum ontdekte dat destijds bij de behandeling van de strafzaken niet aan de orde was geweest. De Schiedammer Parkmoord is ook zo'n geruchtmakende zaak geweest die ten onrechte tot een veroordeling heeft geleid. En ik heb zelf ook nog zo'n spijker aan mijn doodskist.

Met een groep mensen hebben we de film gezien over de zaak Lucia de B en ik was de enige (strafrecht)jurist. Wat de leken vooral opviel is de gehechtheid aan de tenlastelegging door de professionele deelnemers aan het strafproces. Men was sterk gericht op het bewijs van het verwijt dat in die tenlastelegging wordt gemaakt, waardoor het aan distantie ontbreekt om te kijken naar bewijs van het tegendeel of het aanwezige bewijs te relativieren. Professionals zitten vast aan de aangeleerde juridische concepten waarvan een leek helemaal geen last heeft. En die juridische concepten stellen allereerst de vraag of het bewijs aanwezig is; daarop ligt de focus. Terwijl dat feit in de tenlastelegging slechts een gecomprimeerde samenvatting geeft van de werkelijkheid. Die echte werkelijkheid is groter en gecompliceerder. Ik ben geen voorstander van juryrechtspraak zoals in Angelsaksische landen, maar wel van gemengde gerechten waarin leken naast professionals zitten zoals bv in Duitsland. Duitse rechters oordelen daar positief over met name de verfrissende blik van die leken die niet aan het juridische concept-denken vastzitten. Dat werkt erg bevruchtend. Natuurlijk kan ik niet bewijzen of al die onterechte veroordelingen in ernstige zaken zouden zijn voorkomen als er leken aan de rechtspraak hadden deelgenomen. Maar er was meer legitimatie geweest. Nu wordt te vaak gedacht dat die OM-ers en rechters er een eigen wereldje op nahouden. En er worden teveel grote fouten gemaakt in ernstige strafzaken dat we de toelating van leken tot onze rechtspraak kunnen blijven negeren.

In 2006 concludeerde Theo de Roos in een advies dat er niets tegen was maar ook niets voor, zodat de minister de idee van lekenrechtspraak weer voor lange tijd meende te kunnen opbergen.

Ik zou menen dat het omgekeerde gewenst is, nl dat we grote spoed moeten maken met de toelating van leken. Daar zou wel eens een behoorlijk verfrissende werking vanuit kunnen gaan.

Pieter van der Kruijs
strafrechtadvocaat